

Wymagania edukacyjne klasa I gimnazjum

I. PODSTAWY GEOGRAFII

- wyjaśnić znaczenie terminu „geografia”,
- przedstawić podział nauk geograficznych,
- wyjaśnić, czym zajmuje się geografia fizyczna i społeczno-ekonomiczna,
- wymienić źródła informacji geograficznej,
- podać wymiary Ziemi oraz główne cechy jej kształtu,
- wyjaśnić różnicę między elipsoidą a geoidą,
- wskazać na mapie świata i na globusie: równik, południk 0°, zwrotniki, koła podbiegunowe oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią,
- wymienić cechy południków i równoleżników,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „długość geograficzna”, „szerokość geograficzna”,
- określić położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na mapie,
- odczytać współrzędne geograficzne na globusie,
- odszukać obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „skala”, „siatka kartograficzna”,
- podać różnicę między siatką kartograficzną a geograficzną,
- wymienić rodzaje skal oraz podać ich przykłady,
- posługiwać się skalą mapy do obliczania odległości w terenie,
- przekształcać skalę,
- dokonać podziału map ze względu na ich skalę oraz treść,
- podać różnicę między planem a mapą,
- wymienić metody przedstawiania zjawisk na mapach,
- odczytać z map informacje przedstawione za pomocą różnych metod kartograficznych,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „wysokość względna”, „wysokość bezwzględna”, „poziomica”,
- odczytać z mapy wysokość bezwzględną i obliczać wysokość względną wybranych punktów,
- analizować i interpretować treści map ogólnogeograficznych, tematycznych, turystycznych,
- dobierać odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych,
- posługiwać się w terenie planem, mapą topograficzną, turystyczną, samochodową (m.in. orientować mapę oraz identyfikować obiekty geograficzne na mapie i w terenie),
- lokalizować na mapach (również konturowych) kontynenty oraz najważniejsze obiekty geograficzne na świecie i w Polsce (niziny, wyżyny, góry, rzeki, jeziora, wyspy, morza, państwa itp.).

II. RUCHY ZIEMI

- podać różnicę między teorią geocentryczną a heliocentryczną,
- wymienić nazwy planet Układu Słonecznego,
- rozpoznawać i nazywać ciała niebieskie przedstawione na ilustracji,
- porównywać planety Układu Słonecznego, korzystając z danych liczbowych,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „ruch obiegowy Ziemi”, „równonoc wiosenna”, „równonoc jesienna”, „przesilenie zimowe”, „przesilenie letnie”, podać cechy ruchu obiegowego Ziemi,
- podać najważniejsze następstwa ruchu obiegowego Ziemi,
- wymienić daty występowania równonocy oraz przesileni,
- podać daty przesileni i równonocy na podstawie ilustracji przedstawiających oświetlenie Ziemi w ciągu roku,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „ruch obrotowy Ziemi”, „doba”, „górowanie Słońca”, „południk miejscowy”, „gnomon”,
- podać cechy ruchu obrotowego Ziemi,
- obliczyć kąt, o jaki obraca się Ziemia w określonym czasie,
- podać najważniejsze następstwa ruchu obrotowego Ziemi,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „czas słoneczny”, „czas strefowy”, „czas urzędowy”,
- wyjaśnić przyczynę wprowadzenia stref czasowych i międzynarodowej linii zmiany daty,
- posługiwać się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi.

III. ATMOSFERA I HYDROSFERA

- wyjaśnić znaczenie terminów: „atmosfera”, „troposfera”,
- podać skład chemiczny powietrza atmosferycznego,
- wymienić w kolejności nazwy warstw atmosfery, zaczynając od tej warstwy, która znajduje się najbliżej powierzchni Ziemi,
- omówić na podstawie schematu zmiany temperatury powietrza w poszczególnych warstwach atmosfery,
- wyjaśnić znaczenie terminu „izoterma”,
- podać czynniki wpływające na temperaturę powietrza na Ziemi,
- omówić zależności temperatury powietrza od kąta padania promieni słonecznych,
- charakteryzować na podstawie wykresów lub danych liczbowych przebieg temperatury, powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku w wybranych stacjach meteorologicznych położonych w różnych strefach klimatycznych,
- obliczać średnią roczną temperaturę powietrza, średnią roczną amplitudę temperatury powietrza oraz roczną sumę opadów atmosferycznych,
- sporządzać wykres przedstawiający przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „ciśnienie atmosferyczne”, „niż baryczny”, „wyż baryczny”, „izobara”,
- sporządzić schemat wyżu i niżu barycznego,
- wyjaśnić przyczynę powstawania wiatru,

- wymienić przykłady wiatrów stałych i okresowo zmiennych występujących na kuli ziemskiej,
- wskazać na mapie świata obszary występowania różnych rodzajów wiatrów,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „wilgotność powietrza”, „wilgotność względna”, „kondensacja”, „resublimacja”,
- analizować rozkład opadów atmosferycznych na kuli ziemskiej na podstawie map klimatycznych,
- omówić przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia opadów atmosferycznych na Ziemi,
- podać przykłady obszarów charakteryzujących się nadmiarem lub niedoborem opadów atmosferycznych,
- wymienić rodzaje opadów i osadów atmosferycznych,
- rozpoznawać przedstawione na fotografiach osady atmosferyczne,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „pogoda”, „klimat”,
- wymienić czynniki klimatotwórcze,
- wymienić strefy klimatyczne na kuli ziemskiej i wskazywać ich zasięg na mapie,
- omówić zasoby wodne Ziemi na podstawie schematu,
- wymienić nazwy oceanów i wskazać te oceany na mapie świata,
- wskazywać na mapie świata wybrane prądy morskie oraz wymienić ich nazwy,
- podać przykłady ruchów wody morskiej,
- dostrzegać i wyjaśnić związki między warunkami klimatycznymi a zasoleniem wody morskiej,
- wymienić rodzaje wód podziemnych,
- wyjaśnić znaczenie terminu „gejzer”

IV. WNĘTRZE ZIEMI

- wymienić metody badania wnętrza Ziemi,
- wymienić w kolejności warstwy wnętrza Ziemi, zaczynając od warstwy znajdującej się najgłębiej,
- omówić na podstawie schematu budowę wnętrza Ziemi,
- podać różnicę między litosferą a skorupą ziemską,
- podać główne cechy płytowej budowy litosfery,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „prądy konwekcyjne”, „skała”, „minerał”,
- wymienić nazwy wybranych skał i minerałów,
- podać przykłady minerałów skałotwórczych,
- wymienić procesy wewnętrzne kształtujące rzeźbę powierzchni Ziemi,
- wskazać na mapie świata obszary aktywne sejsmicznie,
- omówić skutki trzęsień ziemi,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „wulkan”, „lawą”, „magma”, „erupcja”, „Ognisty Pierścień Pacyfiku”,
- wymienić przykłady wulkanów i wskazać je na mapie świata,
- wymienić na podstawie schematu elementy budowy wulkanu,
- wymienić produkty erupcji wulkanicznej,
- omówić skutki erupcji wulkanicznych,

- wyjaśnić znaczenie terminów: „ruchy górotwórcze”, „góry fałdowe”, „góry zrębowe”, „subdukcja”,
- wymienić nazwy er i okresów geologicznych,
- wymienić nazwy orogenez w dziejach Ziemi,
- wskazać na mapie świata przykłady gór fałdowych, wulkanicznych i zrębowych,
- omówić różnicę między górami fałdowymi a zrębowymi,
- wymienić nazwy wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi.

V.PROCESY ZEWNĘTRZNE KSZTAŁTUJĄCE POWIERZCHNIĘ ZIEMI

- wymienić procesy zewnętrzne kształtujące rzeźbę powierzchni Ziemi,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „erozja”, „wietrzenie”, „zwietrzelina”, „ruchy masowe”, „krasowienie”,
- wymienić rodzaje wietrzenia,
- wymienić rodzaje skał, które ulegają krasowieniu,
- podać przykłady form krasu powierzchniowego i podziemnego,
- wskazać na mapie regiony, w których występują zjawiska krasowe,
- analizować schemat jaskini i występujących w niej form krasowych,
- wyjaśnić terminy: „erozja wgłębna”, „erozja boczna”, „erozja wsteczna”, „akumulacja”,
- podać przykłady form erozji i akumulacji rzecznej,
- wymienić rodzaje ujść rzecznych,
- omówić warunki sprzyjające powstawaniu delt oraz ujść lejkowatych,
- wskazać na mapie świata przykłady rzek posiadających ujście deltowe i lejkowate,
- wyjaśnić proces powstawania delty,
- wyjaśnić proces powstawania meandrów,
- wyjaśnić znaczenie terminu „granica wiecznego śniegu”,
- wskazać na mapie świata obszary występowania lądolodów,
- podać różnicę między lodowcem górskim a lądolodem,
- dostrzegać związki między warunkami klimatycznymi a występowaniem lodowców górskich i lądolodów na kuli ziemskiej,
- wymienić przykłady form powstałych w wyniku działalności lodowców górskich i lądolodów,
- rozpoznawać i podpisać na schemacie formy polodowcowe,
- wyjaśnić znaczenie terminu „abrazja”,
- podać przykłady form powstałych w wyniku rzeźbotwórczej działalności morza,
- omówić na podstawie ilustracji proces powstawania klifu i mierzei,
- wymienić najważniejsze typy wybrzeży morskich i wskazać je na mapie świata,
- wyjaśnić znaczenie terminów: „korazja”, „niecka deflacyjna”, „wydma”, „barchan”,
- wskazać na mapie wybrane pustynie,
- wymienić rodzaje pustyn ze względu na rodzaj podłoża,
- podać przykłady form powstałych na skutek erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru,
- wskazać różnicę między barchanem a wydmą paraboliczną.

VI. PEDOSFERA I BIOSFERA

- wyjaśnić znaczenie terminów: „gleba”, „żyzność gleby”,
- wymienić czynniki glebotwórcze,
- wymienić najważniejsze rodzaje gleb strefowych i astrefowych na Ziemi,
- wskazać i nazywać na podstawie schematu profilu glebowego poziomy glebowe,
- nazywać główne strefy roślinne na kuli ziemskiej i wskazać je na mapie świata.

Kryteria oceniania klasa I gimnazjum

Ocena niedostateczna:

Ocenę tę otrzymuje uczeń który:

- nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności wynikających z programu nauczania,
- nie radzi sobie ze zrozumieniem najprostszych pojęć i terminów geograficznych,
- nie potrafi nawet przy pomocy nauczyciela wykonać najprostszych ćwiczeń i zadań,
- nie wykazuje najmniejszych chęci współpracy w celu uzupełnienia braków oraz nabycia podstawowej wiedzy i umiejętności.

Ocena dopuszczająca:

Ocenę tę otrzymuje uczeń który:

- wskazuje położenia głównych obiektów geograficznych na mapie świata, (kontynenty, oceany, morza, niziny, wyżyny, góry, rzeki, wyspy, państwa itp.),
- dostrzega i nazywa podstawowe zjawiska zachodzące w przyrodzie,
- wskazuje podstawowe zależności między zjawiskami (nasłonecznienie a temp., ruch obrotowy Ziemi; dzień i noc),
- przyswaja treści konieczne.

Ocena dostateczna:

Ocenę tę otrzymuje uczeń który:

- określa główne cechy Ziemi jako planety oraz jej miejsca w Układzie Słonecznym,
- wykazuje zrozumienie podstawowych procesów zachodzących w atmosferze,
- opisuje klimat regionu, w którym znajduje się szkoła,
- planuje i przeprowadza proste doświadczenia np. różnice w nagrzewaniu różnych rodzajów podłoża,
- podaje proste związki przyczynowo- skutkowe,
- umiejętnie wykonuje wykres na podstawie danych liczbowych,
- odczytuje informacje z map tematycznych,
- posługuje się współrzędnymi geograficznymi,
- analizuje podstawowe zależności, wnioskuje i zajmuje określone stanowiska.

Ocena dobra:

Ocenę tę otrzymuje uczeń który:

- właściwie stosuje terminologię przedmiotową,
- dostrzega, nazywa i wyjaśnia związki przyczynowo- skutkowe,

- dostrzega i opisuje zróżnicowania środowiska przyrodniczego Ziemi,
- odczytuje główne cechy klimatu z wykresu lub tabeli,
- sprawnie posługuje się współrzędnymi geograficznymi,
- dostrzega w najbliższym otoczeniu skutki, procesy przebiegające z różną prędkością,
- wyjaśnia zależności zjawisk na podstawie porównania treści map tematycznych.

Ocena bardzo dobra:

Ocenę tę otrzymuje uczeń który:

- samodzielnie planuje i przeprowadza obserwacje meteorologiczne i astronomiczne,
- biegle zna mapę fizyczną świata,
- charakteryzuje środowisko przyrodnicze dowolnego obszaru na podstawie map i innych źródeł,
- ocenia wpływ człowieka na środowisko przyrodnicze,
- interpretuje zjawiska oraz broni swoich poglądów.

Ocena celująca:

Ocenę tę otrzymuje uczeń który:

- selekcjonuje i hierarchizuje wiadomości,
- posiada wiedzę i umiejętności przekraczające program nauczania geografii kl. I,
- samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia geograficzne,
- osiąga sukcesy w konkursach geograficznych.

Wymagania edukacyjne

klasa II gimnazjum

I. AMERYKA PÓŁNOCNA I POŁUDNIOWA

- określić położenie geograficzne Ameryki Północnej i Południowej na kuli ziemskiej
- wyjaśnić terminy: Ameryka Łacińska oraz Ameryka Środkowa
- opisać linię brzegową Ameryki i wskazać jej elementy na mapie
- wymienić czynniki kształtujące klimat Ameryki
- opisać cechy klimatu Ameryki Północnej i Południowej na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej
- wymienić najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Ameryki Północnej i Południowej
- wskazać na mapie i podać nazwy najważniejszych krain geograficznych, rzek oraz jezior
- wymienić rasy ludzkie zamieszkujące Amerykę
- wyjaśnić przyczyny zróżnicowania rasowego ludności
- analizować skutki gwałtownego wzrostu liczby ludności w wielkich miastach
- opisać, korzystając z mapy, rozmieszczenie ludności Ameryki Północnej i Południowej
- podać nazwy i wskazać na mapie największe miasta
- podać nazwy i wskazać na mapie obszary o największej koncentracji przemysłu w Ameryce Północnej i Południowej
- opisać cechy gospodarki bogatej północy i biednego południa
- wskazać na mapie i podać nazwy wybranych państw Ameryki oraz nazwy ich stolic
- wymienić najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Stanów Zjednoczonych i Brazylii
- podać główne cechy społeczno-gospodarcze USA oraz Brazylii
- opisać typowe cechy miast USA i Brazylii
- omówić wiodące działy gospodarki USA i Brazylii
- wymienić główne cechy rolnictwa USA i Brazylii
- podać nazwy najważniejszych roślin żywieniowych i eksportowych uprawianych w USA i Brazylii
- wymienić czynniki decydujące o gospodarczej potędze Stanów Zjednoczonych
- odczytać dane statystyczne dotyczące zagadnień m.in. społecznych i gospodarczych
- dobrać źródła i wyszukać informacje w zależności od opracowywanych zagadnień
- stosować poprawną terminologię geograficzną w wypowiedziach ustnych i pisemnych
- opisać, korzystając z mapy, rozmieszczenie ludności Ameryki Północnej i Południowej
- podać nazwy i wskazać na mapie największe miasta
- podać nazwy i wskazać na mapie obszary o największej koncentracji przemysłu w Ameryce Północnej i Południowej
- opisać cechy gospodarki bogatej północy i biednego południa
- wskazać na mapie i podać nazwy wybranych państw Ameryki oraz nazwy ich stolic
- wymienić najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Stanów Zjednoczonych i Brazylii
- podać główne cechy społeczno-gospodarcze USA oraz Brazylii
- opisać typowe cechy miast USA i Brazylii

- omówić wiodące działy gospodarki USA i Brazylii
- wymienić główne cechy rolnictwa USA i Brazylii
- podać nazwy najważniejszych roślin żywieniowych i eksportowych uprawianych w USA i Brazylii
- wymienić czynniki decydujące o gospodarczej potędze Stanów Zjednoczonych
- odczytać dane statystyczne dotyczące zagadnień m.in. społecznych i gospodarczych
- dobrać źródła i wyszukać informacje w zależności od opracowywanych zagadnień, stosować poprawną terminologię geograficzną w wypowiedziach ustnych i pisemnych

II. ANTARKTYDA

- określić położenie Antarktydy na podstawie mapy
- omówić cechy pokrywy lodowej Antarktydy
- wymienić cechy klimatu Antarktydy
- scharakteryzować bariery ograniczające rozwój życia na Antarktydzie
- omówić status prawny Antarktydy
- dobrać źródła i wyszukać informacje w zależności od opracowywanych zagadnień
- stosować poprawną terminologię geograficzną w wypowiedziach ustnych

III. AUSTRALIA

- określić położenie geograficzne Australii i Oceanii na kuli ziemskiej
- dokonać podziału geograficznego Oceanii na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- opisać, korzystając z mapy, linię brzegową i ukształtowanie pionowe Australii
- scharakteryzować cechy środowiska przyrodniczego Australii i Oceanii ze szczególnym uwzględnieniem cech klimatu oraz specyfiki świata roślin i zwierząt
- wskazać na mapie główne obiekty geograficzne: rzeki, jeziora i krainy geograficzne Australii
- wskazać na mapie i podać nazwy obszarów o największej gęstości zaludnienia w Australii
- scharakteryzować zróżnicowanie rasowe ludności
- omówić wybrane zagadnienia gospodarcze ze szczególnym uwzględnieniem roli górnictwa, rolnictwa, turystyki i handlu zagranicznego w funkcjonowaniu Australii
- odczytać dane statystyczne dotyczące zagadnień m.in. społecznych i gospodarczych
- dobrać źródła i wyszukać informacje w zależności od opracowywanych zagadnień
- stosować poprawną terminologię geograficzną w wypowiedziach ustnych i pisemnych

IV. AZJA

- wyjaśnić termin Eurazja
- opisać położenie geograficzne Eurazji na podstawie mapy
- wymienić i wskazać na mapie elementy linii brzegowej Azji
- wskazać na mapie i podać nazwy wybranych nizin, wyżyn i gór Azji
- wymienić cechy ukształtowania powierzchni Azji na podstawie mapy
- opisać strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy i klimatogramów
- scharakteryzować wybrane strefy roślinne Azji
- opisać rozmieszczenie wód powierzchniowych na podstawie mapy
- wskazać na mapie i podać nazwy wybranych rzek oraz jezior

- omówić zróżnicowanie rasowe i religijne ludności Azji
- wymienić nazwy i wskazać na mapie obszary o największej gęstości zaludnienia
- wymienić nazwy i wskazać na mapie obszary w Azji objęte konfliktami zbrojnymi
- wyjaśnić wpływ warunków naturalnych na działalność gospodarczą człowieka na wybranych przykładach
- wymienić cechy gospodarki azjatyckich tygrysów
- opisać położenie geograficzne Indii, Chin i Japonii na podstawie mapy
- scharakteryzować warunki przyrodnicze Indii, Chin i Japonii na podstawie mapy
- opisać klęski żywiołowe występujące w wybranych państwach Azji
- wymienić najważniejsze cechy społeczno-gospodarcze Indii, Chin i Japonii
- odczytać dane statystyczne dotyczące zagadnień m.in. społecznych i gospodarczych
- dobrać źródła i wyszukać informacje w zależności od opracowywanych zagadnień

V. EUROPA

- określać położenie geograficzne Europy na kuli ziemskiej
- charakteryzować linię brzegową Europy na podstawie mapy
- wykazać, na podstawie mapy, że Europa jest kontynentem nizinnym
- opisać cechy klimatu Europy na podstawie mapy i klimatogramów
- charakteryzować wybrane strefy roślinne Europy
- opisać na podstawie mapy rozmieszczenie wód powierzchniowych Europy
- opisać rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy
- opisać na podstawie map tematycznych zróżnicowanie regionalne, kulturowe, narodowościowe oraz etniczne współczesnej Europy
- omówić przyczyny wysokiego wskaźnika urbanizacji w Europie
- wykazać się znajomością podziału politycznego Europy
- opisać potencjał ekonomiczny Europy
- wyjaśnić przyczyny zróżnicowania gospodarczego krajów Europy
- opisać uwarunkowania rozwoju rolnictwa europejskiego
- opisać strukturę produkcji energii elektrycznej w wybranych krajach Europy
- opisać poziom rozwoju usług w Europie
- opisać położenie geograficzne państw Europy Północnej
- wyjaśnić rozmieszczenie ośrodków miejskich
- charakteryzować strukturę produkcji energii elektrycznej w krajach Europy Północnej
- charakteryzować gospodarkę krajów skandynawskich
- opisać położenie krajów alpejskich
- opisać rzeźbę Alp
- opisać rozmieszczenie miast i gęstość zaludnienia w krajach alpejskich
- wyjaśnić znaczenie nowoczesnego sektora usług
- określać położenie geograficzne krajów Europy Południowej
- opisać cechy środowiska przyrodniczego tych krajów
- opisać na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie najważniejszych ośrodków turystycznych
- opisać cechy gospodarki krajów Europy Południowej
- wyjaśnić znaczenie terminu „infrastruktura turystyczna”
- prezentować opracowaną na podstawie map, przewodników oraz internetu trasę wycieczki po Europie lub jej części

- opisać położenie geograficzne Francji
- charakteryzować środowisko przyrodnicze Francji
- opisać czynniki wpływające na wzrost liczby mieszkańców Francji
- opisać poziom urbanizacji Francji
- opisać poziom rozwoju gospodarczego Francji
- analizować strukturę użytkowania ziemi
- wskazać miejsce Francji w światowej produkcji rolnej
- identyfikować cechy rolnictwa wysokotowarowego
- określać położenie geograficzne Wielkiej Brytanii
- charakteryzować środowisko przyrodnicze Wielkiej Brytanii
- opisać podział Wielkiej Brytanii na krainy historyczne
- opisać strukturę narodowościową Wielkiej Brytanii
- wyjaśniać uwarunkowania dodatniego salda migracji
- wyjaśnić znaczenie terminu „monarchia konstytucyjna”
- wskazać na mapie i podać nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu

VI. SĄSIEDZI POLSKI

- określić położenie geograficzne Niemiec
- omówić cechy środowiska przyrodniczego
- wyjaśnić przyczyny i skutki dodatniego salda migracji
- charakteryzować strukturę zatrudnienia w niemieckiej gospodarce
- przedstawić na podstawie wskazanych źródeł główne kierunki i przyczyny zmian w strukturze przemysłu Zagłębia Ruhry
- wskazać na mapie i podać nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu w Niemczech
- określać położenie geograficzne Czech, Słowacji
- omówić cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji
- analizować strukturę zatrudnienia w Czechach
- analizować strukturę narodowościową Słowacji
- określić położenie geograficzne Litwy, Białorusi i Ukrainy
- omówić cechy środowiska przyrodniczego Litwy, Białorusi i Ukrainy
- wyjaśnić przyczyny kryzysów gospodarczych na Litwie, Białorusi i Ukrainie po rozpadzie ZSRR
- omówić współczesne przemiany społeczne i gospodarcze Ukrainy
- określić położenie geograficzne Rosji
- omówić cechy środowiska przyrodniczego Rosji
- opisać zróżnicowanie narodowościowe i kulturowe ludności
- wskazać na mapie i wymienić nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu

Kryteria oceniania

klasa II

Ocena niedostateczna:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował treści koniecznych, przewidzianych w minimum programowym,
- ma duże braki w podstawowych wiadomościach, nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi ich nadrobić,
- nie przejawia gotowości do przyswajania nowych wiadomości,
- nie podporządkowuje się instrukcjom nauczyciela i nie współpracuje z nim,
- nie korzysta z form pomocy uzupełnienia braków edukacyjnych stworzonych przez szkołę.

Ocena dopuszczająca:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- opanował treści konieczne, obejmujące najniższy zakres wiadomości i umiejętności, przewidziane w minimum programowym,
- ma braki w podstawowych wiadomościach, lecz przy pomocy nauczyciela potrafi je nadrabiać,
- przejawia gotowość do przyswajania nowych wiadomości i poprawy ocen niedostatecznych,
- podporządkowuje się instrukcjom nauczyciela i współpracuje z nim.

Ocena dostateczna:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- opanował treści podstawowe niezbędne w dalszej nauce,
- z minimalną pomocą nauczyciela rozwiązuje typowe problemy,
- analizuje podstawowe zależności,
- przejawia własną inicjatywę,
- rozumie treści określone programem nauczania,
- próbuje porównywać, wnioskować, zajmować stanowisko.

Ocena dobra:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- opanował materiał na ocenę dobrą,
- umie samodzielnie pracować z materiałem źródłowym i podręcznikiem,
- ustnie i pisemnie stosuje terminologię typową dla danego przedmiotu,

- rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem metod oraz różnorodnych źródeł informacji,
- sprawnie pracuje w grupie,
- dostrzega i wyjaśnia związki zachodzące pomiędzy różnymi procesami na Ziemi.

Ocena bardzo dobra:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- w wysokim stopniu opanował treści programowe,
- potrafi samodzielnie interpretować, wyjaśniać fakty i zjawiska,
- chętnie wyszukuje informacje, wykorzystuje różne źródła,
- nabytą wiedzę i umiejętności potrafi wykorzystać w praktyce,
- uczestniczy i uzyskuje bardzo dobre wyniki w różnych formach współzawodnictwa.

Ocena celująca:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- uczeń w bardzo wysokim stopniu opanował treści programowe, rozszerzając je o wiadomości wykraczające poza program danej klasy,
- formułuje oryginalne i przemyślane wnioski, hierarchizuje i selekcjonuje nabywaną wiedzę,
- prowadzi własne prace badawcze, obserwacje pod okiem nauczyciela,
- aktywnie uczestniczy w różnych formach współzawodnictwa (konkursy i olimpiady przedmiotowe) i uzyskuje w nich wysokie wyniki.

Wymagania edukacyjne klasa III gimnazjum

I. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI

- charakteryzuje na podstawie mapy położenie Polski na świecie i w Europie
- wymienia nazwy skrajnych punktów Polski i wskazuje je na mapie
- opisuje przebieg granicy lądowej Polski na mapie ogólnogeograficznej
- opisuje granicę morską na mapie ogólnogeograficznej
- wyjaśnia znaczenie terminów: „powiat grodzki”, „powiat ziemski”, „województwo”, „prezydent miasta”, „burmistrz”, „starosta”, „wójt”
- opisuje na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne, które miały miejsce na terenie Polski
- opisuje proces powstawania węgla kamiennego
- rozróżnia cechy krajobrazu młodogłacjalnego i starogłacjalnego
- rozpoznaje formy polodowcowe na schematach i wskazuje na mapie Polski obszary ich występowania
- rozpoznaje górskie formy polodowcowe na schematach
- rozpoznaje na podstawie zdjęć i okazów główne rodzaje skał występujących w jego regionie i w Polsce
- wskazuje na mapie Polski obszary występowania surowców mineralnych
- wykazuje znaczenie gospodarcze surowców mineralnych
- opisuje na podstawie krzywej hipsograficznej udział terenów nizinnych, wyżynnych i górskich w Polsce
- wymienia pasy ukształtowania powierzchni Polski i wskazuje je na mapie Polski
- wymienia nazwy krain geograficznych w poszczególnych pasach ukształtowania powierzchni i wskazuje je na mapie Polski
- odczytuje wysokości bezwzględne na mapie hipsometrycznej
- odczytuje na mapach klimatycznych Polski rozkład temperatury powietrza i opadów atmosferycznych
- kreśli klimatogramy na podstawie danych liczbowych
- opisuje cechy klimatu przejściowego
- opisuje cechy klimatu własnego regionu
- odczytuje długość okresu wegetacyjnego na mapie
- kreśli diagramy ilustrujące długość rzek
- charakteryzuje Wisłę i Odrę
- opisuje typ ujścia Wisły
- wymienia nazwy głównych kanałów i wskazuje te kanały na mapie
- porównuje powierzchnie i głębokości wybranych jezior
- wskazuje na mapie Polski obszary występowania wód mineralnych
- opisuje położenie Bałtyku na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- opisuje linię brzegową Bałtyku na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia nazwy rodzajów wybrzeży i wskazuje na mapie miejsca ich występowania
- przedstawia przyczyny zanieczyszczenia Bałtyku

- opisuje za pomocą mapy gleb rozmieszczenie głównych genetycznych typów gleb w Polsce
- wymienia przyczyny erozji gleb i sposoby jej zapobiegania
- wyjaśnia zależności między jakością gleby a wielkością zbiorów zbóż i innych roślin
- opisuje rozmieszczenie kompleksów leśnych na podstawie mapy Polski
- opisuje funkcje lasów
- rozpoznaje i wymienia nazwy gatunków roślin i zwierząt prawnie chronionych w Polsce
- opisuje osobliwości wybranych parków narodowych

II. LUDNOŚĆ I URBANIZACJA

- opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po 1946 roku
- opisuje zmiany przyrostu naturalnego od zakończenia II wojny światowej do 2009 roku
- wyjaśnia przyczyny i skutki zmiany modelu polskiej rodziny
- wyjaśnia różnicę między społeczeństwem młodym a starym
- wyjaśnia znaczenie terminów: „demografia”, „przyrost naturalny”, „przyrost rzeczywisty”
- opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę płci i wieku ludności Polski
- porównuje na podstawie danych liczbowych długość życia w Polsce z długością życia w innych krajach
- wyjaśnia przyczyny wydłużania się średniej długości życia polskiego społeczeństwa
- wyjaśnia znaczenie terminu „gęstość zaludnienia”
- porównuje średnią gęstość zaludnienia Polski ze średnią gęstością zaludnienia innych krajów
- opisuje czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce
- opisuje wielkość migracji w miastach Polski w latach 1946–2008 na podstawie danych statystycznych
- opisuje kierunki migracji wewnętrznych w Polsce dawnej i współcześnie
- opisuje wielkość migracji zewnętrznych w Polsce w latach 1980–2008
- opisuje przyczyny migracji poszczególnych grup ludności w Polsce
- wyjaśnia przyczyny wzrostu przyrostu rzeczywistego w Polsce w ostatnich latach
- opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany struktury zatrudnienia ludności w Polsce w latach 1930–2008
- wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności w Polsce
- ocenia zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce w ostatnich latach
- ocenia stopę bezrobocia w swoim województwie
- wyjaśnia, dlaczego Polska jest krajem niemal jednolitym narodowościowo
- opisuje strukturę narodowościową Polski
- wyjaśnia znaczenie terminów: „państwo wielonarodowościowe”, „państwo jednolite narodowościowo”, „mniejszość narodowa”, „mniejszość etniczna”, „społeczność etniczna”
- opisuje przejawy procesu urbanizacji w Polsce
- porównuje rozmieszczenie i wielkość miast w Polsce oraz zamieszkiwanym regionie
- opisuje miasta Polski według grup wielkościowych
- opisuje aglomeracje policentryczne i monocentryczne na podstawie danych statystycznych i map tematycznych
- opisuje funkcje miast na wybranych przykładach

- opisuje przemiany współczesnych miast w Polsce
- wyjaśnia przyczyny rozwoju wielkich miast w Polsce
- omawia problemy mieszkańców dużych miast

III. ROLNICTWO I PRZEMYSŁ

- wyjaśnia funkcje rolnictwa
- opisuje na podstawie map tematycznych warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce
- wymienia główne cechy struktury użytkowania ziemi oraz wielkości i własności gospodarstw rolnych w Polsce na podstawie danych statystycznych
- opisuje za pomocą danych statystycznych poziom nawożenia i mechanizacji rolnictwa w Polsce
- wyjaśnia wpływ polityki rolnej państwa na poziom rolnictwa w Polsce
- wymienia główne cechy struktury zasiewów w Polsce na podstawie analizy map, wykresów i danych liczbowych
- wymienia nazwy obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje te obszary na mapie Polski
- wymienia przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu wybranych upraw (pszenicy, ziemniaków, buraków cukrowych)
- wyróżnia główne cechy struktury hodowli w Polsce na podstawie analizy map, wykresów i danych liczbowych
- opisuje pogłowie bydła i trzody chlewnej w Polsce w wybranych latach
- wymienia nazwy obszarów hodowli wybranych zwierząt i wskazuje je na mapie Polski
- wymienia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia hodowli bydła i trzody chlewnej w Polsce
- wyjaśnia znaczenie przemysłu w tworzeniu dóbr materialnych
- charakteryzuje czynniki lokalizacji przemysłu
- wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w przemyśle w Polsce i regionie zamieszkania
- opisuje proces restrukturyzacji i prywatyzacji przemysłu
- wymienia nazwy okręgów przemysłowych i wskazuje te okręgi na mapie Polski
- opisuje czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych w Polsce
- kreśli diagramy ilustrujące wielkość wydobycia wybranych surowców
- wymienia przyczyny spadku wydobycia węgla kamiennego
- określa przyczyny importu niektórych surowców mineralnych
- opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni
- wymienia nazwy wybranych elektrowni ciepłych i wodnych oraz wskazuje te elektrownie na mapie Polski
- odczytuje z danych statystycznych i diagramów wielkość produkcji energii elektrycznej

IV. USŁUGI

- opisuje znaczenie usług we współczesnej gospodarce Polski
- wyjaśnia szybki rozwój wybranych usług w Polsce i regionie zamieszkania
- wyjaśnia znaczenie łączności
- opisuje znaczenie telekomunikacji
- porównuje liczbę abonentów telefonicznych w Polsce z liczbą abonentów w innych krajach Europy
- porównuje liczbę użytkowników internetu w Polsce z liczbą użytkowników Internetu w innych krajach Europy
- opisuje znaczenie poszczególnych działów transportu lądowego w gospodarce kraju i życiu codziennym
- analizuje przewóz ładunków i pasażerów w Polsce według rodzajów transportu
- omawia przestrzenne zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej i dróg kołowych w Polsce
- uzasadnia konieczność modernizacji transportu lądowego w Polsce
- wskazuje na mapie Polski główne szlaki transportu lądowego
- wyjaśnia znaczenie terminu „tranzyt międzynarodowy”
- wyjaśnia znaczenie transportu morskiego, wodnego śródlądowego i lotniczego w gospodarce kraju
- wymienia najważniejsze połączenia promowe z Polski i wskazuje je na mapie
- wymienia nazwy głównych szlaków transportu wodnego śródlądowego i wskazuje te szlaki na mapie
- omawia znaczenie kanałów śródlądowych w Polsce
- omawia bilans handlu zagranicznego w Polsce
- wyjaśnia przyczyny ujemnego salda bilansu handlu zagranicznego
- opisuje wpływ turystyki na tworzenie PKB w Polsce
- wykazuje na przykładach walory turystyczne Polski
- wymienia nazwy regionów oraz ośrodków turystycznych w Polsce o wysokich walorach turystycznych i wskazuje je na mapie
- opisuje polskie obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO

V. POLSKA W ŚWIECIE

- wyjaśnia potrzebę współpracy międzynarodowej
- ustala na podstawie danych statystycznych poziom rozwoju gospodarczego i społecznego Polski
- wymienia nazwy euroregionów i wskazuje euroregiony na mapie Polski
- wyjaśnia znaczenie euroregionów

VI. DEGRADACJA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

- opisuje wpływ przemysłu na stan środowiska
- opisuje zagrożenia wynikające ze składowania śmieci i odpadów poprodukcyjnych
- opisuje wpływ środków transportu na stan środowiska

- uzasadnia konieczność segregacji śmieci oraz oszczędności energii i wody
- wymienia skutki przedostawania się odpadów poprodukcyjnych do środowiska
- wymienia skutki zanieczyszczania środowiska środkami chemicznymi stosowanymi w rolnictwie

VII. PRZEGLĄD REGIONÓW GEOGRAFICZNYCH

- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy krajobrazu pobraży
- opisuje klimat pobraży na podstawie mapy klimatycznej
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki pobraży
- charakteryzuje wybrane miasta pobraży
- opisuje najważniejsze cechy krajobrazu pojezierzy na podstawie map tematycznych
- rozróżnia formy polodowcowe na podstawie zdjęć i schematów
- opisuje na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie klimatyczne pojezierzy
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki pojezierzy
- wymienia nazwy kompleksów leśnych oraz parków narodowych w pasie pojezierzy oraz wskazuje je na mapie Polski
- opisuje wybrane miasta pojezierzy
- opisuje cechy krajobrazu Nizin Środkowopolskich na podstawie map tematycznych
- opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej układ sieci rzecznej w Kotlinie Warszawskiej
- opisuje, korzystając z map klimatycznych, zróżnicowanie klimatyczne Nizin Środkowopolskich
- opisuje na podstawie map tematycznych rozmieszczenie surowców mineralnych Nizin Środkowopolskich
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Nizin Środkowopolskich
- omawia na podstawie mapy gospodarczej rozmieszczenie ośrodków i okręgów przemysłowych Nizin Środkowopolskich oraz charakteryzuje te ośrodki i okręgi przemysłowe
- określa atrakcje turystyczne Nizin Środkowopolskich
- opisuje wybrane miasta Nizin Środkowopolskich
- omawia zróżnicowanie klimatyczne Wyżyn Polskich na podstawie map klimatycznych
- opisuje na podstawie map tematycznych oraz ilustracji cechy krajobrazu Wyżyn Polskich
- opisuje proces powstawania gołoborzy
- opisuje na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie surowców mineralnych na Wyżynach Polskich
- omawia związki między wydobyciem surowców mineralnych a lokalizacją przemysłu na Wyżynach Polskich
- omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Wyżyn Polskich
- opisuje wybrane miasta Wyżyn Polskich
- opisuje cechy krajobrazu Kotlin Podkarpackich na podstawie map tematycznych
- wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w Kotlinach Podkarpackich i

- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej rejony ich występowania
- opisuje na podstawie map klimatycznych cechy klimatu Kotlin Podkarpackich
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Kotlin Podkarpackich
- omawia na podstawie map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa w Kotlinie Sandomierskiej
- omawia położenie Beskidów oraz Pogórza Karpackiego i wskazuje je na mapie Polski
- opisuje krajobraz Karpat na podstawie map tematycznych
- omawia na podstawie map klimatycznych cechy klimatu Karpat Zewnętrznych
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Karpat Zewnętrznych
- opisuje funkcje wybranych miast Karpat Zewnętrznych
- wymienia nazwy i rozpoznaje najważniejsze skały występujące w Tatrach i Pieninach
- opisuje na podstawie ilustracji cechy polodowcowej rzeźby wysokogórskiej Tatr
- charakteryzuje na podstawie schematu piętra klimatyczno-roślinne Tatr
- opisuje formy rzeźby krasowej Tatr Zachodnich
- opisuje formy rzeźby Pienin
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Karpat
- charakteryzuje wybrane ośrodki turystyczne
- opisuje specyfikę folkloru Tatr i Obniżenia Orawsko-Podhalańskiego
- opisuje na podstawie map tematycznych cechy krajobrazu Sudetów
- analizuje mapę klimatyczną i na jej podstawie wymienia cechy klimatu Sudetów i Przedgórze Sudeckiego
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Sudetów
- charakteryzuje warunki rozwoju rolnictwa Przedgórze Sudeckiego
- charakteryzuje funkcje miast Sudetów i Przedgórze Sudeckiego
- opisuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze regionu, w którym mieszka
- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki swojego regionu
- opisuje rozmieszczenie ludności w regionie
- omawia tradycje regionu, w którym mieszka

Kryteria oceniania

klasa III gimnazjum

Ocena niedostateczna:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności wynikających z programu nauczania,
- nie radzi sobie ze zrozumieniem najprostszych pojęć i terminów geograficznych,
- nie potrafi nawet przy pomocy nauczyciela wykonać najprostszych ćwiczeń i zadań,
- nie wykazuje najmniejszych chęci współpracy w celu uzupełnienia braków oraz nabycia podstawowej wiedzy i umiejętności.

Ocena dopuszczająca:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową w tym zakresie,
- samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje ćwiczenia i zadania o niewielkim stopniu trudności,
- wykazuje się znajomością i rozumieniem najprostszych pojęć i terminów geograficznych,
- wskazuje elementarne związki pomiędzy składnikami środowiska geograficznego.

Ocena dostateczna:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową.
- wykazuje się znajomością i rozumieniem podstawowych pojęć i terminów geograficznych,
- stosuje poznane pojęcia i terminy w sytuacjach typowych,
- wykonuje proste obliczenia geograficzne
- wskazuje elementarne związki przyczynowo- skutkowe zachodzące pomiędzy elementami środowiska geograficznego,
- samodzielnie rozwiązuje elementarne zadania geograficzne

Ocena dobra:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- samodzielnie wyjaśnia typowe zależności,
- posługuje się terminologią geograficzną z nielicznymi potknięciami i błędami,
- sprawnie rozwiązuje zadania geograficzne,

- przeprowadza prostą analizę związków przyczynowo- skutkowych zachodzących pomiędzy elementami środowiska geograficznego,
- samodzielnie dokonuje analizy danych statystycznych przedstawionych w różnej formie,
- w oparciu o dane liczbowe sporządza diagramy, wykresy, kartodiagramy itp.

Ocena bardzo dobra:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- sprawnie porusza się w tematyce geograficznej,
- samodzielnie rozwiązuje problemy,
- wykazuje się znajomością pojęć i terminów oraz umiejętnością poprawnego ich stosowania w sytuacjach typowych i nietypowych,
- posługuje się poprawnie terminologia geograficzną,
- samodzielnie zdobywa wiedzę i umiejętności,
- przeprowadza prawidłową analizę związków przyczynowo- skutkowych, zachodzących pomiędzy elementami środowiska geograficznego,
- w oparciu o źródła przeprowadza analizę procesów i określa ich konsekwencje.

Ocena celująca:

Ocenę tę otrzymuje uczeń, który:

- twórczo rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania,
- pomysłowo i oryginalnie rozwiązuje nietypowe zadania,
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach geograficznych lub olimpiadach pokrewnych,
- posiada wiedzę wykraczającą poza obowiązujący program nauczania.

